

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

Δικαστήριο: **ΣΤΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΣΕ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

Τόπος: **ΑΘΗΝΑ**

Αριθ. Απόφασης: **9**

Έτος: **2013**

Περίληψη

Αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος του Δημοσίου και των ν.π.δ.δ. - Υποχρέωση προσκόμισης εγγυητικής επιστολής ως προϋπόθεση για την εκτέλεση αποφάσεων ή άλλων εκτελεστών τίτλων, που υπόκεινται σε ένδικα μέσα ή βοηθήματα και από τους οποίους απορρέει χρηματική υποχρέωση του Δημοσίου - Αρμοδιότητα επί αιτήσεως περιορισμού του ύψους της εγγυητικής επιστολής - Συνταγματικότητα ρύθμισης - Υποχρέωση της Διοίκησης να συμμορφώνεται προς τις αποφάσεις των Δικαστηρίων - Αρχή της ισότητας των διαδίκων - Εξουσία παρέμβασης του νομοθέτη στην εκτέλεση δικαστικής απόφασης - Υποχρεωτική εγγυοδοσία για την εκτέλεση δικαστικής απόφασης σε βάρος του Δημοσίου, η οποία έχει προσβληθεί με εκκρεμούσες αντίθετες αιτήσεις αναιρέσεως. Αίτηση για περιορισμό του ύψους της εγγυοδοσίας μέχρι του ενός δευτέρου κατ' άρθρ. 4 § 1 ν. 3068/2002. Αρμόδιο για την εκδίκαση της αίτησης είναι μόνον το εκδόν την προσβαλλομένη απόφαση Δικαστήριο και, ειδικότερα, η οικεία Επιτροπή Αναστολών αυτού. Αντίθετη μειοψηφία. Αρμοδιότητα της Ολομέλειας του ΣτΕ εν Συμβουλίω να διατυπώσει κρίση για την συνταγματικότητα της διατάξεως, εν όψει της ευρύτερης σημασίας του ζητήματος, που αφορά την εν γένει διοικητική δίκη και επηρεάζει εμμέσως και την αναιρετική δίκη. Αποτροπή κινδύνου εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων επί συνταγματικού ζητήματος, χωρίς δυνατότητα άρσεως των διαφωνιών. Αντίθετη μειοψηφία. Αντισυνταγματικές οι ρυθμίσεις των τεσσάρων τελευταίων εδαφίων του άρθρ. 4 § 1 ν. 3068/ 2002, τα οποία προστέθηκαν με το άρθρ. 326 § 5 ν. 4072/2012. Με τις διατάξεις αυτές παρεισάγονται, κατά παράβαση των άρθρων 94 § 4 (ιδίως, τελευταίο εδάφιο) και 95 § 5 του Σ, άσχετα με την δίκη εμπόδια στην συνταγματικώς κατοχυρούμενη υποχρέωση εκτέλεσης τελεσιδικής, και άρα εκτελεστής, δικαστικής αποφάσεως, με συνέπεια να μην παρέχεται στον νικήσαντα διάδικο η δυνατότητα να επιδιώξει αποτελεσματικά, χωρίς πρόσθετες προϋποθέσεις, την ικανοποίηση της τελεσιδικώς αναγνωρισθείσης αξιώσεώς του. Επί πλέον, η ρύθμιση αυτή θεσπίζεται, κατά παράβαση της αρχής της ισότητας των διαδίκων, μονομερώς υπέρ του Δημοσίου. Ανεπίτρεπτη νομοθετική παρέμβαση στην εκτέλεση δικαστικής αποφάσεως, με έννομο αποτέλεσμα απαγγελλόμενο απ' ευθείας από τον νομοθέτη, ενώ η εν προκειμένω δυνατότητα διορθωτικής παρεμβάσεως του δικαστηρίου περιορίζεται μόνον στο 50% του αμφισβητούμενου ποσού, ακόμη και αν ο ιδιώτης τυχόν επικαλείται και αποδεικνύει ότι είναι πλήρως αξιόχρεος. Οι ρυθμίσεις δε αυτές δεν εντάσσονται σε σύστημα γενικευμένης μεταβολής του χρόνου εκτελέσεως μιας δικαστικής αποφάσεως, με συνολική αλλαγή των εννόμων συνεπειών της τελεσιδικίας και σύνδεση της εκτελεστότητας με το αμετάκλητο της αποφάσεως, που θα αφορούσε όλες τις αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων, είτε έχουν χρηματικό αντικείμενο, είτε όχι, και όλους τους διαδίκους, αλλά περιορίζονται σε ειδικό κύκλο αποφάσεων και διαδίκων. Κατ' ειδικότερη γνώμη, η επίμαχη ρύθμιση αντίκειται προς την κατοχυρούμενη από το Σύνταγμα αρχή της ισότητας των διαδίκων, δεδομένου ότι εφαρμόζεται αποκλειστικά για τον ιδιώτη διάδικο και όχι και για το Δημόσιο (Αντίθετη μειοψηφία).

Κείμενο Απόφασης

Συμβούλιο Επικρατείας

(Ολομέλεια σε Συμβούλιο)

Αριθ. 9/2013

( ) Με τις §§ 1, 2 και 3 του άρθρου 4 του ν. 3068/ 2002 (Α 274) ρυθμίζονται ζητήματα διαδικασίας και αντικείμενου της αναγκαστικής εκτελέσεως κατά του Δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (ν.π.δ.δ.), στο πλαίσιο, κατ' αρχήν, των υποχρεώσεών τους που απορρέουν από την υποχρέωση συμμορφώσεως προς τις δικαστικές αποφάσεις. Η § 1 του άρθρου αυτού

συμπληρώθηκε με το άρθρο 326 § 5 του ν. 4072/2012 (Α 86), με το οποίο προστέθηκαν στο τέλος αυτής τέσσερα εδάφια, με το εξής περιεχόμενο:

«Η εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων ή άλλων εκτελεστών τίτλων, που υπόκεινται σε ένδικα μέσα ή βοηθήματα και από τους οποίους απορρέει χρηματική υποχρέωση του Δημοσίου, διενεργείται ύστερα από προσκόμιση εκ μέρους του δικαιούχου ισόποσης εγγυητικής επιστολής Τραπεζίτης.

Το δικαστήριο, που εξέδωσε την εκτελεστή απόφαση ή το δικαστήριο στο οποίο εκκρεμεί η εκδίκαση του ενδίκου βοηθήματος, μπορεί, κατόπιν σχετικού αιτήματος, αναλόγως της φερεγγυότητας του δικαιούχου ή των λοιπών εγγυήσεων που προσφέρει ή κρίνονται αναγκαίες, να μειώσει το ύψος της εγγυητικής επιστολής μέχρι του ενός δευτέρου.

Αν η άσκηση του ενδίκου βοηθήματος δεν υπόκειται σε χρονικό περιορισμό ο εκτελεστής τίτλος μπορεί να εκτελεσθεί χωρίς εγγύηση, μετά την άπρακτη πάροδο 90 ημερών από την επίδοσή του.

Η εγγυητική επιστολή εκδίδεται υπέρ της υπηρεσίας, που είναι αρμόδια για την καταβολή, και επιστρέφεται μετά από την προσκόμιση πιστοποιητικού αμετάκλητης, υπέρ του αντιδίκου του υπόχρεου, επίλυσης της διαφοράς ή της μη ασκήσεως ενδίκου μέσου ή βοηθήματος μέσα στην προθεσμία που προβλέπεται από το νόμο».

Ενόψει της καταθέσεως στο Συμβούλιο της Επικρατείας της ***/2012 αιτήσεως της Α.Ε.** για τον περιορισμό, κατ'επίκληση των δύο πρώτων από τα ανωτέρω εδάφια της εν λόγω διατάξεως, της οφειλομένης από αυτήν εγγυοδοσίας για την υπέρ της εκτέλεση δικαστικής απόφασεως, με την οποία, κατά τους ισχυρισμούς της, γεννάται υποχρέωση του Δημοσίου για την καταβολή σ' αυτήν ορισμένου χρηματικού ποσού, και η οποία έχει προσβληθεί με εκκρεμούσες στο Δικαστήριο αντίθετες αιτήσεις αναιρέσεως (αριθ. καταθ. ***, ***/ 2012) ανακύπτουν ζητήματα ερμηνείας και εφαρμογής της διατάξεως αυτής. Για τον λόγο αυτό, τα σχετικά ζητήματα εισάγονται προς εξέταση από την Ολομέλεια του Δικαστηρίου σε Συμβούλιο, κατ'άρθρο 8 § 2 του π.δ. 18/1989, μετά από προσκλήση του Προέδρου.

Με τις νέες αυτές διατάξεις προβλέπεται, κατ'ουσίαν, ότι οριστικές ή και τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις, με τις οποίες το Δημόσιο ή τα ν.π.δ.δ. καταδικάζονται σε καταβολή, στον αντίδικο ιδιώτη, συγκεκριμένου χρηματικού ποσού, δεν εκτελούνται αμέσως, αλλά η εκτέλεσή τους συναρτάται, και εξαρτάται, από την εκ μέρους του κατάθεση ισόποσης τραπεζικής εγγυητικής επιστολής. Παρέχεται, όμως, στον αντίδικο νικήσαντα ιδιώτη διάδικο η δυνατότητα να περιορίσει την υποχρέωσή του αυτή μέχρι το ήμισυ του κατά τα ανωτέρω ύψους της εγγυητικής επιστολής, αν το δικαστήριο που εξέδωσε την εκτελεστή απόφαση ή το δικαστήριο, στο οποίο εκκρεμεί η εκδίκαση του «ενδίκου βοηθήματος», αποδεχθεί σχετικό αίτημά του. Προϋπόθεση μερικής ή ολικής αποδοχής του εν λόγω αιτήματος είναι η, κατά την εκτίμηση του δικαστηρίου, φερεγγυότητα του δικαιούχου ή η παροχή από αυτόν άλλων αντιστοίχων εγγυήσεων, που τυχόν κρίνονται αναγκαίες. Η κατά τα ανωτέρω εγγυητική επιστολή επιστρέφεται στον δικαιούχο μετά την αμετάκλητη υπέρ αυτού επίλυση της διαφοράς, είτε με την έκδοση σχετικής δικαστικής απόφασεως, είτε με την μη άσκηση ή την παραίτηση από τυχόν ασκήθέν ένδικο μέσο ή βοήθημα κατά της ευνοϊκής για τον αντίδικο αποφάσεως.

Η ρύθμιση αυτή δικαιολογείται, κατά τα εκτιθέμενα στην οικεία εισηγητική έκθεση, διότι «αποβλέπει στην προστασία του Δημοσίου, εν όψει του ότι δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο, όταν μετά από ικανό χρονικό διάστημα εκδικάζεται αμετακλήτως υπόθεση, το Δημόσιο να αδυνατεί να εισπράξει τα επιδικασθέντα ποσά, λόγω του ότι ο υπόχρεος προς επιστροφή είναι αναξιόχρεος ή παύει να υφίσταται (θάνατος φυσικού προσώπου, παύση λειτουργίας νομικού προσώπου κ.λπ.) γεγονός που καθιστά άκρως δυσχερή ή και αδύνατη την καταβολή αυτών. Η κατάθεση εγγυητικής επιστολής, εξάλλου, αποτρέπει την παρέλκυση της δίκης από πλευράς αντιδίκου του Δημοσίου με καταχρηστικά αιτήματα αναβολών στον αναίρετικό βαθμό κ.λπ., προκειμένου να απομακρύνει το ενδεχόμενο ανατροπής της εκτελεσθείσης αποφάσεως».

Τίθεται, αρχικώς, το ζήτημα, αν αρμόδιο για την εξέταση αιτήματος μειώσεως, κατά τα ανωτέρω, του ύψους εγγυητικής επιστολής, ειδικώς ως προς την διοικητική δίκη, ως προς την οποία, άλλωστε, και μόνον εξετάζονται τα τιθέμενα με την διάταξη ζητήματα, είναι αποκλειστικά το εκδόν την προσβαλλόμενη απόφαση δικαστήριο, συνήθως το διοικητικό εφετείο, ή και το Συμβούλιο της

Επικρατείας. Η Ολομέλεια σε Συμβούλιο, κατά πλειοψηφία, που απαρτίσθηκε από τον Πρόεδρο Κ. Μενουδάκο, την Αντιπρόεδρο Α. Συγγούνα και τους Συμβούλους Ν. Μαρκουλάκη, Μ. Βηλαρά, Ι. Μαντζουράνη, Δ. Σκαλτσούνη, Ι. Γράβαρη, Σ. Μαρκάτη, Σ. Χρυσικοπούλου, Η. Τσακόπουλο, Μ. Σταματελάτου, Μ. Παπαδοπούλου, Δ. Κυριλλόπουλο, Α. Καλογεροπούλου, Ε. Κουσιουρή, Ο. Ζύγουρα, Β. Ραφτοπούλου, Κ. Φιλοπούλου, Κ. Πισπιρίγκο, Α. Χλαμπέα, Δ. Μακρή, Μ. Πικραμένο και Τ. Κόμβου, κρίνει ότι: αρμόδιο, κατά νόμο, είναι μόνον το εκδόν την προσβαλλομένη απόφαση δικαστήριο και, ειδικότερα, η οικεία Επιτροπή Αναστολών αυτού. Τούτο προκύπτει τόσο από την διατύπωση της διατάξεως, που αναφέρεται, ακριβολογώντας κατά τούτο, αφενός σε δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση και αφετέρου σε δικαστήριο ενώπιον του οποίου εκκρεμεί ένδικο «βοήθημα», στρεφόμενο προδήλως κατά εκτελεστού τίτλου και όχι ένδικο «μέσο», όσο και από γενική δικονομική αρχή, κατά την οποία μόνον ένα δικαστήριο είναι εκάστοτε το αρμόδιο να εξετάσει την αντίστοιχη κατηγορία διαφορών και όχι πλείονα, κατά την επιλογή, μάλιστα, του διαδίκου. Αντίθετη ερμηνευτική εκδοχή, θα είχε ως συνέπεια να εισάγεται το σχετικό αίτημα σε δικαστήριο επιλεγόμενο από τον αιτούντα διάδικο σε αντίθεση προς την ανωτέρω δικονομική αρχή. Άλλωστε, το εκδόν δικαστήριο, το οποίο έχει ήδη επιληφθεί της υποθέσεως, γνωρίζει, κατά τεκμήριο, καλύτερα τις συνθήκες, υπό τις οποίες πρόκειται να εκτελεσθεί η απόφασή του.

Μειοψήφησαν οι Αντιπρόεδροι Α. Ράντος και Μ. Σαρπ και οι Σύμβουλοι Μ. Καραμανώφ, Α. Σακελλαροπούλου, Α.-Γ. Βώρος, Ε. Αντωνόπουλος, Α. Ντέμσιας, Φ. Ντζίμας, Β. Αραβαντινός, Κ. Κουσούλης, Θ. Αραβάνης και Β. Αναγνωστοπούλου - Σαρρή, οι οποίοι διατύπωσαν τη γνώμη ότι, κατά την έννοια της διατάξεως, αν έχει ασκηθεί αίτηση αναιρέσεως κατ' αποφάσεως διοικητικού δικαστηρίου, αρμόδιο κατά νόμο καθίσταται και το Συμβούλιο της Επικρατείας. Τούτο, κατά τη γνώμη αυτή, προκύπτει τόσο από την εν γένει διατύπωση της διατάξεως, που αναφέρεται σε αποφάσεις «που υπόκεινται σε ένδικα μέσα ή βοηθήματα», καθώς και σε αρμοδιότητα είτε του δικαστηρίου, που εξέδωσε την εκτελεστή απόφαση, είτε του δικαστηρίου στο οποίο εκκρεμεί η εκδίκαση του ενδίκου βοηθήματος κατά της εκτελεστής αποφάσεως, όσο και από τη σκέψη ότι το εν προκειμένω τιθέμενο ενώπιον του δικαστηρίου ζήτημα, αναγόμενο αποκλειστικά στη φερεγγυότητα του ιδιώτη, είναι εντελώς διαφορετικό από το ήδη κριθέν από το εκδόν δικαστήριο - το οποίο, άλλωστε, έχει ήδη αποξενωθεί από την υπόθεση - και προσομοιάζει με κρίση επί αιτήσεως αναστολής σε εκκρεμή υπόθεση, κατ' επίκληση συνδρομής περιπτώσεως ανεπανόρθωτης βλάβης, η οποία, κατά γενική αρχή της διοικητικής δίκης, ανατίθεται στο δικαστήριο, στο οποίο εκκρεμεί το ένδικο μέσο. Η διατύπωση, εξ άλλου, του νόμου για «ένδικο βοήθημα» αναφέρεται προφανώς στην συνήθη στην πολιτική δίκη περίπτωση εκδόσεως διαταγής πληρωμής, κατά της οποίας ασκείται, όντως, ένδικο βοήθημα.

Εν όψει της, κατά τα ανωτέρω, ερμηνευτικής εκδοχής που επικράτησε, τέθηκε στη συνέχεια το ζήτημα αν η Ολομέλεια του Δικαστηρίου, που δεν είναι αρμόδιο για την εξέταση των σχετικών αιτημάτων, πρέπει να διατυπώσει κρίση για την συνταγματικότητα της διατάξεως. Η πλειοψηφία, που απαρτίσθηκε από τους Αντιπρόεδρους Α. Ράντο και Μ. Σαρπ και τους Συμβούλους Χ. Ράμμο, Μ. Καραμανώφ, Ι. Μαντζουράνη, Α. Σακελλαροπούλου, Α. Χριστοφορίδου, Α.-Γ. Βώρο, Μ. Γκορτζολίδου, Ι. Γράβαρη, Ε. Αντωνόπουλο, Α. Ντέμσια, Η. Τσακόπουλο, Μ. Παπαδοπούλου, Β. Αραβαντινό, Δ. Κυριλλόπουλο, Α. Καλογεροπούλου, Β. Ραφτοπούλου, Κ. Φιλοπούλου, Θ. Αραβάνη, Α. Χλαμπέα, Τ. Κόμβου και Β. Αναγνωστοπούλου - Σαρρή, έκρινε ότι πρέπει να διατυπωθεί σχετική κρίση, εν όψει της ευρύτερης σημασίας του ζητήματος, που αφορά την εν γένει διοικητική δίκη και επηρεάζει εμμέσως και την αναιρετική δίκη. Εξ άλλου, εν όψει των ήδη γενομένων δεκτών και της φύσεως του ζητήματος, το Δικαστήριο δεν θα έχει, πλέον, τη δυνατότητα να διατυπώσει σχετική κρίση, αφού τα σχετικά ζητήματα δεν θα μπορούν, κατ' αρχήν, να αχθούν ενώπιόν του, με συνέπεια να ελλοχεύει ο κίνδυνος εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων επί συνταγματικού ζητήματος, χωρίς δυνατότητα άρσεως των διαφωνιών.

Μειοψήφησαν ο Πρόεδρος Κ. Μενουδάκος, η Αντιπρόεδρος Α. Συγγούνα και οι Σύμβουλοι Ν. Μαρκουλάκης, Μ. Βηλαράς, Δ. Σκαλτσούνης, Ε. Νίκα, Σ. Μαρκάτης, Φ. Ντζίμας, Σ. Χρυσικοπούλου, Μ. Σταματελάτου, Ε. Κουσιουρή, Ο. Ζύγουρα, Κ. Κουσούλης, Κ. Πισπιρίγκος, Δ. Μακρής και Μ. Πικραμένος, οι οποίοι διατύπωσαν την γνώμη ότι δεν πρέπει να διατυπώσει η Ολομέλεια σε Συμβούλιο κρίση επί κατηγορίας υποθέσεων, για την οποία το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο, δεδομένου ότι αφενός το ζήτημα που ανακύπτει δεν αφορά τη συνταγματικότητα σχεδίου διατάξεως αλλά διατάξεως νόμου, η ερμηνεία και εφαρμογή της οποίας ανήκει μόνο στα αρμόδια διοικητικά δικαστήρια, σύμφωνα με τη γνώμη που επικράτησε, εν όψει και του γεγονότος ότι οποιαδήποτε κρίση της Ολομέλειας σε Συμβούλιο δεν μπορεί να δεσμεύσει τα αρμόδια τακτικά διοικητικά

δικαστήρια και, αφετέρου, δεν έχει παρασχεθεί στη Διοίκηση η δυνατότητα να διατυπώσει τις απόψεις της για τη συνταγματικότητα της επίμαχης διατάξεως. [ ] Εν συνεχεία, η Ολομέλεια σε Συμβούλιο συζήτησε το ζήτημα της συμφωνίας με το Σύνταγμα των εν λόγω ρυθμίσεων. Επί του ζητήματος αυτού έκρινε, κατά πλειοψηφία, που απαρτίσθηκε από τους Αντιπροέδρους Α. Ράντο και Μ. Σαρπ και τους Συμβούλους Δ. Κωστόπουλο, Ε. Γαλανού, Ν. Ρόζο, Χ. Ράμμο, Ν. Μαρκουλάκη, Γ. Παπαγεωργίου, Μ. Καραμανώφ, Α. Σακελλαροπούλου, Α. Χριστοφορίδου, Δ. Σκαλτσούνη, Μ. Ε. Κωνσταντινίδου, Α. Γ. Βώρο, Γ. Ποταμιά, Μ. Γκορτζολίδου, Ε. Νίκα, Ι. Γράβαρη, Ε. Αντωνόπουλο, Γ. Τσιμέκα, Σ. Μαρκάτη, Π. Καρλή, Α. Ντέμσια, Σ. Χρυσικοπούλου, Η. Τσακόπουλο, Μ. Σταματελάτου, Β. Αραβαντινό, Δ. Κυριλλόπουλο, Α. Καλογεροπούλου, Ε. Κουσιουρή, Β. Ραφτοπούλου, Κ. Κουσουλή, Κ. Φιλοπούλου, Θ. Αραβάνη, Κ. Πισπιρίγκο, Α. Χλαμπέα, Δ. Μακρή, Μ. Πικραμένο και Β. Αναγνωστοπούλου Σαρρή, ότι οι ρυθμίσεις αυτές δεν είναι σύμφωνες με το Σύνταγμα. Τούτο, διότι, κατά την κρατήσασα στην Ολομέλεια γνώμη, με τις ρυθμίσεις αυτές παρειαάγονται, κατά παράβαση των άρθρων 94 § 4 (ιδίως, τελευταίο εδάφιο) και 95 § 5 του Σ, άσχετα με την δίκη εμπόδια στην συνταγματικώς κατοχυρούμενη υποχρέωση εκτέλεσης τελεσιδικής, και άρα εκτελεστής, δικαστικής απόφασης, με συνέπεια να μην παρέχεται στον νικήσαντα διάδικο η δυνατότητα να επιδιώξει αποτελεσματικά, χωρίς πρόσθετες προϋποθέσεις, την ικανοποίηση της τελεσιδικώς αναγνωρισθείσης αξιώσεώς του. Η αξίωσή του δε αυτή, καίτοι δικαστικώς αναγνωρισθείσα, θα ικανοποιείται πάντοτε σε μικρότερο, κατ αποτέλεσμα, ποσό, αφού θα επιβαρύνεται από την, όχι ασημάντου ύψους, δαπάνη για την έκδοση της εγγυητικής επιστολής, της οποίας δαπάνης δεν προβλέπεται η επιστροφή ούτε σε περίπτωση που η προς εκτέλεση απόφαση καταστεί στη συνέχεια αμετάκλητη. Επί πλέον, η ρύθμιση αυτή θεσπίζεται, κατά παράβαση της αρχής της ισότητας των διαδίκων, μονομερώς υπέρ του Δημοσίου. Εξ άλλου, σε κάθε περίπτωση, πρόκειται για νομοθετική παρέμβαση στην εκτέλεση δικαστικής απόφασης, με έννομο αποτέλεσμα απαγγελλόμενο απ ευθείας από τον νομοθέτη, ενώ η εν προκειμένω δυνατότητα διορθωτικής παρεμβάσεως του δικαστηρίου περιορίζεται μόνον στο 50% του αμφισβητουμένου ποσού, ακόμη και αν ο ιδιώτης τυχόν επικαλείται και αποδεικνύει ότι είναι πλήρως αξιόχρεος. Οι ρυθμίσεις δε αυτές δεν εντάσσονται σε σύστημα γενικευμένης μεταβολής του χρόνου εκτελέσεως μιας δικαστικής απόφασης, με συνολική αλλαγή των εννόμων συνεπειών της τελεσιδικίας και σύνδεση της εκτελεστότητας με το αμετάκλητο της απόφασης, που θα αφορούσε, βεβαίως, όλες τις αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων, είτε έχουν χρηματικό αντικείμενο, είτε όχι, και όλους τους διαδίκους, αλλά περιορίζονται, κατά τα ήδη εκτεθέντα, σε ειδικό κύκλο αποφάσεων και διαδίκων. Και είναι μεν αληθές ότι δυνατότητα αναστολής εκτελέσεως τελεσιδικής δικαστικής απόφασης με τον όρο παροχής εγγυήσεων προβλέπεται ήδη στον τομέα των δημοσίων έργων, με την ρύθμιση της § 6 του άρθρου 12 του ν. 1418/1984 (Α' 23), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 του ν. 2940/2001 (Α' 180), ήδη δε ισχύει ως άρθρο 77 § 5 του ν. 3669/2008 (Α' 116), με την οποία ορίζεται ότι « Αν από την εκτέλεση της απόφασης πιθανολογείται κίνδυνος βλάβης, της οποίας η αποκατάσταση δεν είναι εύκολη, μπορεί να διαταχθεί με αίτηση κάποιου από τους διαδίκους η ολική ή εν μέρει αναστολή της εκτέλεσης της προσβαλλόμενης απόφασης, με τον όρο παροχής ανάλογης εγγύησης ή και χωρίς εγγύηση ή να εξαρτηθεί η εκτέλεση της απόφασης από την παροχή εγγύησης από το διάδικο που έχει νικήσει. Για την αίτηση αποφαινεται, συνεδριάζοντας ως συμβούλιο, χωρίς υποχρεωτική κλήτευση των διαδίκων, το αρμόδιο τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας ή του Αρείου Πάγου, το οποίο συγκροτείται από τρία μέλη, στα οποία περιλαμβάνεται υποχρεωτικά ο εισηγητής της υπόθεσης. Η απόφαση της αναστολής μπορεί κατά τον ίδιο τρόπο να ανακληθεί, με αίτηση κάποιου από τους διαδίκους έως και κατά την πρώτη συζήτηση της αναίρεσης.». Η ρύθμιση, όμως, αυτή διαφέρει ουσιωδώς από την επίμαχη. Αφ ενός μεν διότι το έννομο αποτέλεσμα της αναστολής εκτελέσεως της δικαστικής απόφασης απαγγέλλεται, αν συντρέχει νόμιμη περίπτωση, από το δικαστήριο και όχι ευθέως από το νόμο, αφ ετέρου δε διότι, με την επίμαχη ρύθμιση, η οποία ούτως ή άλλως λειτουργεί αποκλειστικώς εις βάρος ενός μόνον των διαδίκων, επιτρέπεται η αποκλειστικώς εκ των υστέρων και μερική μόνον (μέχρι του 50% του αμφισβητουμένου ποσού) παρέμβαση του δικαστηρίου. Εξ άλλου, η ρύθμιση εκείνη αφορά εξ ίσου αμφοτέρους τους διαδίκους και, πάντως, επιτρέπει την υπό προϋποθέσεις εκτέλεση της απόφασης χωρίς την καταβολή εγγυήσεως.

Ο Πρόεδρος Κ. Μενουδάκος και η Αντιπρόεδρος Α. Θεοφιλοπούλου διατύπωσαν την γνώμη ότι η επίμαχη ρύθμιση αντίκειται προς την κατοχυρούμενη από το Σύνταγμα αρχή της ισότητας των διαδίκων, δεδομένου ότι εφαρμόζεται αποκλειστικά για τον ιδιώτη διάδικο και όχι και για το Δημόσιο.

Μειοψήφησαν ο Αντιπρόεδρος Δ. Πετρούλιας και οι Σύμβουλοι Φ. Ντζίμας και Ο. Ζύγουρα, οι οποίοι διατύπωσαν την εξής γνώμη: Τα άρθρα 20 § 1 του Συντάγματος και 6 § 1 της ΕΣΔΑ κατοχυρώνουν

το δικαίωμα δικαστικής προστασίας, το οποίο περιλαμβάνει και τη δυνατότητα εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων (ΕΔΔΑ, Αικ. Καλογεροπούλου και λοιποί κατά της Ελλάδος και της Γερμανίας (59021/ 00). Το δικαίωμα όμως αυτό δεν είναι απόλυτο, αλλά υπόκειται σε περιορισμούς, εφ' όσον με αυτούς επιδιώκεται θεμιτός σκοπός και τηρείται η αρχή της αναλογικότητας (βλ. την προαναφερόμενη απόφαση του ΕΔΔΑ, Αικ. Καλογεροπούλου κλπ.). Εξ άλλου, ούτε το Σύνταγμα, ούτε η ΕΣΔΑ επιβάλλουν την εκτέλεση και των δικαστικών αποφάσεων, οι οποίες υπόκεινται σε ένδικο μέσα και μπορεί ως εκ τούτου να ανατραπούν (ΕΔΔΑ, Ουζούνης και λοιποί κατά Ελλάδος (49144/99), απόφαση της 18.4.2002, σκέψη 21, Fiume κατά Ιταλίας (20774/05), απόφαση της 30.6.2009, σκέψη 46). Μάλιστα δε το Σύνταγμα περιέχει ειδική ρύθμιση για την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων κατά του Δημοσίου (των ο.τ.α. και των ν.π.δ.δ.), προβλέποντας στο άρθρο του 94 § 4, εδάφιο τρίτο, ότι αυτές εκτελούνται αναγκαστικά, «όπως νόμος ορίζει». Με τις επίμαχες δε ρυθμίσεις συμπληρώνονται οι διατάξεις του εκτελεστικού της συνταγματικής αυτής διάταξης ν. 3068/2002 «Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις ...». Συνεπώς, στην ευχέρεια του κοινού νομοθέτη απόκειται να ορίσει ότι οι δικαστικές αποφάσεις εκτελούνται, μόνον όταν αυτές δεν υπόκεινται σε κανένα ένδικο μέσο, δηλαδή είναι αμετάκλητες. Κατά μείζονα δε λόγο, μπορεί ο νομοθέτης να εξαρτήσει την εκτέλεση των υποκείμενων σε ένδικο μέσα εκτελεστών δικαστικών αποφάσεων από τη συνδρομή συγκεκριμένων όρων ή να προβλέψει τη δυνατότητα αναστολής εκτέλεσης αυτών. Η σχετική δε νομοθετική ρύθμιση μπορεί είτε να είναι γενική, είτε να αφορά ειδική κατηγορία δικαστικών αποφάσεων, εφ' όσον συντρέχουν λόγοι δημόσιου συμφέροντος, ικανοί να δικαιολογήσουν την ειδική αυτή ρύθμιση. Και πράγματι, σύμφωνα με το άρθρο 19 § 1 του ν. 1715/ 1951, η υπό του Δημοσίου ασκηθείσα αίτηση αναιρέσεως κατά τελεσίδικης απόφασης, καθώς και η προθεσμία της αναστέλλει την εκτέλεση αυτής, ενώ ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας στο άρθρο 565 προβλέπει την δυνατότητα αναστολής εκτέλεσης τελεσίδικων αποφάσεων ή την εκτέλεση των αποφάσεων αυτών με παροχή εγγύησης και στις δύο περιπτώσεις. Αντίστοιχη σχετική ρύθμιση προβλέπεται στο άρθρο 13 § 6 του ν. 1418/1984, όπως ισχύει, όσον αφορά ειδικώς τις τελεσίδικες αποφάσεις που εκδίδονται επί διαφορών οι οποίες ανακύπτουν κατά την εκτέλεση των συμβάσεων δημόσιων έργων (Ε.Α. ΣτΕ 296, 508/2011, 117/ 2012 κ.ά.). Στην προκειμένη περίπτωση, με τις επίμαχες διατάξεις του άρθρου 326 § 5 του ν. 4072/2012 ορίζεται, κατ' ουσίαν, ότι οι δικαστικές αποφάσεις, που επιβάλλουν χρηματική υποχρέωση του Δημοσίου, εκτελούνται χωρίς κανένα όρο ή περιορισμό, μόνον όταν δεν υπόκεινται σε ένδικο μέσα, δηλαδή όταν η διαφορά έχει επιλυθεί αμετακλήτως. Παρέχεται όμως με τις εν λόγω διατάξεις η δυνατότητα στον δικαιούχο να επιδιώξει την εκτέλεση και των υποκείμενων σε ένδικο μέσα εκτελεστών δικαστικών αποφάσεων, ύστερα από προσκόμιση εκ μέρους του ισόποσης εγγυητικής τραπεζικής επιστολής, ενώ προβλέπεται ότι το δικαστήριο που εξέδωσε την εκτελεστή απόφαση, μπορεί, εκτιμώντας της φερεγγυότητα του δικαιούχου ή άλλες εγγυήσεις που παρέχει ή κρίνονται αναγκαίες, να μειώσει, κατόπιν αιτήματός του, στο ένα δεύτερο το ύψος της εγγυητικής επιστολής. Η ρύθμιση αυτή υπαγορεύθηκε, σύμφωνα με την ήδη παρατεθείσα αιτιολογική έκθεση, από την ανάγκη προστασίας των δημόσιων εσόδων (του δημόσιου χρήματος) και συγκεκριμένα από την ανάγκη να αποτραπεί ο κίνδυνος της αδυναμίας ανάκτησης από το Δημόσιο χρηματικών ποσών, που έχουν καταβληθεί από αυτό δυνάμει δικαστικών αποφάσεων, οι οποίες όμως μετά ανατρέπονται, κατόπιν της εκδίκασης των κατ' αυτών ασκηθέντων από το Δημόσιο ενδίκων μέσων. Αποτελεί δε η εν λόγω ρύθμιση, μέρος σειράς μέτρων, που έχουν θεσπισθεί την τελευταία τριετία και τα οποία αποβλέπουν στην επίτευξη καθορισμένων δημοσιονομικών στόχων για την εκμηδένιση του δημοσιονομικού ελλείμματος, προκειμένου να αντιμετωπισθεί η δεινή δημοσιονομική κρίση, την οποία διέρχεται η Χώρα. Ο σκοπός αυτός είναι προδήλως θεμιτός και δικαιολογεί πλήρως την επίμαχη ειδική ρύθμιση.

Άλλωστε, η Ολομέλεια του Δικαστηρίου έχει ήδη κρίνει, ενόψει του σκοπού αυτού, σύμφωνα με το Σύνταγμα και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) νομοθετικές ρυθμίσεις που επιβάλλουν δραστικές περικοπές μισθολογικών και συνταξιοδοτικών παροχών, καθώς και σοβαρές φορολογικές επιβαρύνσεις (ΟλΣτΕ 668/2012, βλ. και την απόφαση της 7.5.2013 του ΕΔΔΑ, Κουφάκη και ΑΔΕΔΥ κατά Ελλάδος, με την οποία απερρίφθησαν ως προδήλως αβάσιμες σχετικές προσφυγές). Δεν μπορεί δε να θεωρηθεί ότι η, κατ' αρχήν δικαστικώς ανέλεγκτη, ουσιαστική εκτίμηση του νομοθέτη, ως προς την προσφορότητα αυτής, είναι εσφαλμένη και μάλιστα προδήλως, ούτε ότι η εν λόγω ρύθμιση συνιστά ουσιώδη και δυσανάλογο περιορισμό του δικαιώματος δικαστικής προστασίας. Και τούτο διότι αφ' ενός μεν, κατά τα προεκτεθέντα, ανήκει στην ευχέρεια του κοινού νομοθέτη να ορίσει ότι εκτελεστές είναι μόνον οι μη υποκείμενες σε ένδικο μέσα δικαστικές αποφάσεις, αφ' ετέρου δε παρέχεται πάντως η δυνατότητα εκτέλεσης κατά του Δημοσίου και υποκείμενων σε ένδικο μέσα δικαστικών αποφάσεων, υπό τον όρο της παροχής εγγύησης εκ μέρους του δικαιούχου. Ούτε, άλλωστε, μπορεί να γίνει λόγος για αδικαιολόγητη επιβάρυνση του ιδιώτη διαδίκου από τη δαπάνη έκδοσης της εγγυητικής επιστολής, δεδομένου ότι αυτός ασκεί ευχέρεια που του παρέχει ο νόμος, εισπράττοντας και εκμεταλλευόμενος χρηματικό

ποσό το οποίο ενδέχεται να υποχρεωθεί να επιστρέψει στο Δημόσιο, όταν η υπόθεση εκδικασθεί αμετακλήτως, ενώ μπορεί να επιλέξει να αναμείνει την έκδοση αμετάκλητης δικαστικής απόφασης, ώστε να την εκτελέσει χωρίς όρους και περιορισμούς και χωρίς καμία επιβάρυνση. Αντιστοίχως δε το Δημόσιο όχι μόνον καταβάλλει χρηματικό ποσό, το οποίο μπορεί να κριθεί ότι έχει καταβληθεί αχρεωστήτως, αλλά αναλαμβάνει και τον κίνδυνο της αδυναμίας του αντιδίκου να επιστρέψει το ποσό αυτό, αν τούτο καταβληθεί χωρίς εγγύηση. Άλλωστε και με τις προαναφερθείσες ισχύουσες διατάξεις του ΚΠολΔ και του ν. 1418/1984 προβλέπεται η εκτέλεση τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων με την παροχή εγγύησης. Τέλος, η θεσπιζόμενη με τις επίμαχες διατάξεις υπέρ του Δημοσίου ειδική ευνοϊκή ρύθμιση δικαιολογείται πλήρως από τον επιδιωκόμενο με αυτές δημόσιου συμφέροντος σκοπό της προστασίας του δημόσιου χρήματος, με την αποτροπή της απώλειας δημόσιων εσόδων. Το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο έχει, άλλωστε, ήδη κρίνει, με πρόσφατες αποφάσεις του, σύμφωνες προς το Σύνταγμα, νομοθετικές διατάξεις, με τις οποίες εισάγεται προνομιακή υπέρ του Δημοσίου μεταχείριση, τόσο για το ύψος του επιτοκίου, όσο και για το χρόνο παραγραφής των οφειλών του προς τους ιδιώτες. (Α.Ε.Δ. 25/ 2012 και 1 και 2/2012, αντιστοίχως). Υπό τις σημερινές δε δραματικές συνθήκες της δεινής κρίσης που διέρχεται η Χώρα, η οποία, λόγω της πρωτοφανούς σε βάθος και διάρκεια διάστασής της, έχει προσλάβει χαρακτήρα εθνικής κρίσης, η προστασία των δημόσιων εσόδων για την αντιμετώπισή της, δεν συνιστά έναν απλώς δημοσιονομικό στόχο, αλλά αποτελεί εθνικό διακύβευμα. Συνεπώς, οι διατάξεις του άρθρου 326 § 5 του ν. 4072/2012, με τις οποίες θεσπίζεται ευνοϊκή υπέρ του Δημοσίου μεταχείριση, όσον αφορά την εκτέλεση των κατ' αυτού δικαστικών αποφάσεων που επιβάλλουν σε βάρος του χρηματική υποχρέωση, δεν αντίκεινται σε καμία διάταξη του Συντάγματος και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Μάλιστα, το ΕΔΔΑ έχει δεχθεί ότι η, δυνάμει της διάταξης του άρθρου 923 Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, (κατά την οποία «Αναγκαστική εκτέλεση κατά αλλοδαπού δημοσίου δεν μπορεί να γίνει χωρίς προηγούμενη άδεια του Υπουργού Δικαιοσύνης»), άρνηση του Υπουργού Δικαιοσύνης να επιτρέψει την εκ μέρους ιδιωτών αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος αλλοδαπού Δημοσίου για την ικανοποίηση χρηματικών κατ' αυτού αξιώσεων, που είχαν αναγνωρισθεί με δικαστική απόφαση αμετακλήτως, δεν αντίκειται ούτε στο άρθρο 6 § 1 της ΕΣΔΑ, ούτε στο άρθρ. 1 § 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου, εν όψει της συνδρομής αποχρώντων λόγων δημόσιου συμφέροντος (βλ. την προαναφερόμενη απόφαση του ΕΔΔΑ, Αικ. Καλογεροπούλου κλπ. κατά Ελλάδας και Γερμανίας). ( )

Πρόεδρος: Κ. Μενουδάκος

Μέλη: Δ. Πετρούλιας, Α. Ράντος, Α. Συγγούνα, Α. Γκότσης,

Λήμματα: Αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος του Δημοσίου και των ν.π.δ.δ. ,Υποχρέωση προσκόμισης εγγυητικής επιστολής ως προϋπόθεση για την εκτέλεση αποφάσεων ή άλλων εκτελεστών τίτλων, που υπόκεινται σε ένδικα μέσα ή βοηθήματα και από τους οποίους απορρέει χρηματική υποχρέωση του Δημοσίου ,Αρμοδιότητα επί αιτήσεως περιορισμού του ύψους της εγγυητικής επιστολής ,Συνταγματικότητα ρύθμισης ,Υποχρέωση της Διοίκησης να συμμορφώνεται προς τις αποφάσεις των Δικαστηρίων ,Αρχή της ισότητας των διαδίκων ,Εξουσία παρέμβασης του νομοθέτη στην εκτέλεση δικαστικής απόφασης